

DISCRET RAHONAMENT,

QUEIXA FORMAL QUE FAN CONTRA EL
Micalét de la Seu , la Torre de Espioca , y la Torre
de Paterna , sobre la gran visita que éste tingué en lo
dia cinc de Dèembre á les dos de la vesprada , hora
que attribaren à visitarlo per veure y admirar tan
magnífica obra y deliciosa vista , el Señor Rey Don
Cárlos Quart (que Deu quart) y el Señor Don Fer-
nando de Borbó , Princip de Asturias , y els Señors
Infants de España Don Carlos , y
Don Antoni.

INTER LOCUENS.

LA TORRE DE ESPIOCA.

Esp. Illa, que no estás sentida
de lo que me está pasant

LA TORRE EE PATERNA.

en lo mueble que aña arrere
ha segut ton festechant,

el que en la flor de Valencia
lo millor está ocupant,
aqueell que per sa grosaria,
y per sa estatura gran
li dihuen lo Micalét?

Pat. Enterada estic del cas
que en Valencia sosoix,
pero no embolguí explicar,
hasta saber si vosté
sabia la novetat;
y supuesto que está entesa,
y que nos avem chuntat
pera tratar y resoldre
lo que es deu fer en tal cas,
ara que está el delit fresch,
y que está bañat en sanc,
es menester que es castigue,
y se li bacha á la má,
pues una feta com èsta
ya no se ha vist, ni es borá.

Esp. Que no ha sosoit es cert,
y à bon pacte hu pots churar,
que si el delit no es castiga,
esmena no en busques may,
tú deus estar mes sentida,
y he ten pots recordar
de les magnifiques festes
que es feren al Centenar
del nostre Patró Vicent,
que foren en aquell añi,
mil setsents cincuenta cinc
del sige que habem pasat.
En aquells dies mateixos
te habies de desposar
en eixe bon caballer,

y pér atra feta tal
que feu lañ sixanta set
que el Sige es va celebrar
de la Verge amparadora
Mare dels Desamparats,
que li feren son Castell
plé de focs artificials,
y tenint tan bona festa,
tāpoc nos volgué obsequiar.

Pat. Mare, molt bem me en recorde
que una manega abaixá
per la escala, à hu q̄ puchaba
capa amunt, lo socarrá.

Esp. Per eixes males partides
no se aplegá à efectuar
el teu dispost Casament,
despues de haber convidat
els que habien de ser Padrins
en esta Festivitat,
q̄ era el Castell de Molvedre,
y la Torre de Canals.
En aqueste Desposori
es tenien de encontrar
totes les tehues cosines
que habiten à vora mar,
ta Tia la de Bofilla,
y la de enfront de Alfafar,
y despues del gasto fet,
res no es pogué aprofitar.

Pat. Mire, yo no me en recorde
de lo que present en fá,
de que yo acha estat promesa
en eixe raro espantall,
sabent que vaig despedir
en los tems antepasats

al Abuelo Monchui,
defensa dels Catalans;
avent posat per empeño,
per Padri y per Advocat,
à son Tio el de Peníscola,
els doní un sonrojo gran,
negantme à les pretencions;
el fiu vindre en propietat,
y en tan bona proporció,
chamay volguí pendre estat.
Mare , y ara me ix vosté
en eixa pata de gall,
sense donarmeua à entendre?

Esp. Si ha de dir la veritat,
filla , dic que tens rahó,
que entonces yo vaix faltar,
mes yo doní el sí informada,
de les preeminencies grans,
que dihuem que li acompañen
à un home tan respetat;
pero beig q molt pocs modos
ha tengut , te , ni tindrá.
Ara ham de esclarir la fona,
ya que ha vengut à la má,
y clamar se li castigue
el delit que no te igual.
Tú ya sabrás q el Dumenche
cinc de Deembre , contats,
al Micalét arribaren
à la que eren dos y quart,
filleta , dirto no puc,
perque el meu cor palpitant
se men vol ixir del pit,
que está que de goix no cap,
al mirar el gran honor

que les sacres Machestats
anaren à visitarlo,
el nostre Rey Carlos Quart,
ab tota sa Real Familia,
y tingueren la bondad
de puchar aquella escala,
y nostra Reyna es quedá
en lo Infantet mes chiquet,
dins de la Esglesia, esperant,
acompañada del Bisbe,
y aquells de mes Dignitats,
com son los Señors Canòches,
que els pucharen custodiant,
acompañant les Persones
del Rey , Princip è Infants;
(per la escala el Campaner
els anava illumenant.)
Qué ta paregut , filleta ?
la desgracia nostra es gran,
pues diguesme,qué li aguera
al desvergoñit costat
de enviarnos un recado,
y dirnos la dignitat
que tenia , si voliem
veureu , podien pasar
à Valencia , admirariem
del Rey quanta es sa bondat?
pero no , ya es veu qui es ell,
ya ho tenim patent y clar,
que lo que busca es quimera,
y es voi fer de respetar,
y així valdres de son dret,
li es molt chust à cada qual,
que si nosotros vivim
en los nostros despoblats,

es

es perque nostra desgracia,
de este modo ho ha ordenat;
pero no es perque no som
de molt mes antiguetat,
pues si en totes estes terres
brilla tant la christiandat,
es perque nostra estatura
fa por al Mahometá,
que en cara que fabricades
dels Moros estem ; se sap,
q' nos guañá el Rey Enchaume,
perque en les nostres etats,
servirem pera custodia
dels venideros Christians.
Ya alguna festa en Valencia
que el deixen de festechar,
ya plenanlo de llanternes,
de boles per los costats,
posantli mil gallardets,
y cada dia inventant
mil modes, pera que el poble
el mire ben apañat,
á hu que tan poc mereix,
de dos dias fabricat?
Diguesme si aqueste Reyne
el volgueren conquistar,
qué no farien les chems
pera poderse lliurar?
Corrent, anem á Espioca,
fem à la Torre apañar;
chicos, y la de Paterna,
vechan en quin terme está,
tingau les totes apunt,
per si venen, batallar;
pues perque no sen recorden

de natros, en estos años
servint de tant de profit
en les urchencies mes grans?
puessi els enemics vnguerem
qui millor podrá lliurar
que nosatros de sa furia,
à ell y à tota la Ciutat?
pues perque no hu considera,
per qué no nos deu pagar
el benefici que sempre
se li dispensa à dos mans?

Pat. Mare mehua, no es moleste,
que es en desert predicar,
y es veu que no enfará mes,
valdres de son dret, y abant.
Pensaro del millor modo,
y done seli trasllat
de la nostra pretenció,
y siga à chui cridat.

Esp. Filla, detinte en aixó,
per ara deixemo estar,
y femli patent al mon
la rahó que en natros cap.

Pat. Sí, Mare, aixó es molt chust,
la defensa es natural,
no es rahó que per no diro
es mire el dret ofegat,
y així, vosté proseguixca,
qué la oiré de bon grat.

Esp. Yo me alegre q' me escoltes,
que tú eres chove, y no saps,
deles nostres preeminencies,
que son moltes, y molt grans.
Tú ya veus quan desdichades
les nostres parets están

caen

caen de elles alguns rípios,
totes plenes de forats,
del poc cuidado que tenen
els del nostre veïnat,
y tot es ve á reduir,
que servim de tart á tart,
pues mira , tot fa profit,
primerament els pardals
en los forats fan tres cries,
de ordinari tots los anys,
si els veres dematinet
quant el sol vol apuntar,
sa música quant sonora,
al Criador alabant.

Pat. En la mehua esquena crien,
y també estic reparant
els pardalets en los nius
com están acaronats
de sons pares , y sen ixen
per aquells trosos bolant,
buscant la flor per los abres
pera durlos que menchar;
y quantsentornen encuentren
quels Dragōs sels hā méchat,
y avoltes pleguen als pares
els Esparvers al entrar.

Isp. (Com sosoix cada dia,
per aixó merit no fas.)
Els rípios els Calsiners
tots los fan aprofitar;
els Pastors que per los termes
los ganados pasturant,
van y venen tots los dies,
se acullen al meu sagrat,
y es lliure moltes vegades

de alguns Llops q̄ tenen fam;
els pasachers que transiten
per mich lo camí Real,
les nostres ombres los lliuren
del Sol , si se acullen baix;
les herves que els meus pues
totes son medicinals; (crien
permí es lliuren algun abres
de aquells mes forts uracans;
al meu nom li tenen por
tots los mals intencionats,
yo mantinc de la Chusticia
els escàrmants que ella fá,
aquell que no está suchecte
á lo que Deu te manat;
de oir el meu nom tremola
el home mes alentat,
y en dirli anem á la Torre,
el que no tremola es bat.
Yo tinc atres preeminencies
dignes del machor reals:
si algun pasacher perdut
per aquestos deserts va,
en veure de llunt la Torre,
al instant sab ahon está;
si algú per estos camins
anant denit se li fá,
yo el recollix , y li done
amparo al desamparat;
yo tinc molta nomenada
pertots los Pobles mes grans:
primerament en Valencia,
en Russafa , y en Patraix,
en Sedaví , en Poble Nou,
en Payporta , y Alfafar,

Ma-

Masínasa , y Benatuser,
en Catarrocha , y Albal,
en Picaña , y en Alcacer,
en Silla , y en Monserrat,
en Picasent , y Almusafes,
en Sollana , en Catadau,
en Benifayó , Alchinét,
en la Alcudia , y en Real,
en Alcosér , y en lo Toro,
en Benimodo , en Llombay,
en Carlét , Masalabés,
Beniburlem , Montartal,
en Alchemesi , y Montroy,
y també en Guadasuar,
en Alcira , y Carcaixent,
en Tous , y en lo Resalañ,
en Cugullada , y la Pobla,
Riola , y en la Vall
de Cárcer , en Alberic,
Poble molt acomodat,
Castelló , y Sent Chuanet,
y tots los atres de baix,
que de la cequia del Enova
tots ells es vehuen regats;
y en Eixativa emconeixen,
que es mapa de les Ciutats,
que per tot aqueste Reyna,
llevat de Valencia ya;
pues los veins de estos Pobles
tots me pasent per dabant,
y de una llegua ya embehuē
fent una exclamació gran,
dient allá es veu la Torre,
en la Venta am de parar,
que allí may falten anguiles,

olives bones , y pá,
el bon vi allí no se acaba,
pero el fan pagar molt car.
Lo que ta contat , filleta,
es la pura veritat,
atres coses et diria,
mes les bulle deixaren blanc,
per no molestarte mes,
que prou cansada estarás
de oirme la retaïla,
pero et pots aconortar,
que á tú també te acompañen
les mateixes propietats.
A tú et coneixen en Lliria,
en Chiva, en Villamarchant,
en Bétera, y en Moncada,
Godella , y Benifaraig,
en Borbotó , y en Carpesa,
Aldaya , Torrent , y Quart,
en Chirivella , y Mislata,
y en lo Poble de Alaquás,
la Pobla , y Benaguacil,
Beniferri , y Campanar,
en Burchasot,y en Tendetes,
en Tabernes , y Albalat,
en Foyos , y en Meliana,
Museros , Masalfasar,
en Vinalesa , en lo Puig,
en Puzol , y el Moratall,
en Rafel Buñol , la Creu,
que es la Pobla de Farnals
y en tots los Pobles del Reyn
que té per les quatre parts
Y no vols que fasa queixa
en tant de dret com nos cap-

con-

contra un home de huit cares,
que fà tres dies demá ?
Y nosatros tan antigues
no tenim qui bé nos fà;
pera natros no ya festes,
lo que ya son tempestats,
y algun rellam á la mescla,
nos aploma mich costat,
y una bolta que podiem
tindre un bon rato empleat,
y elochar la ben venguda
de la sacra Machestat,
admirant que en ningun tems
no se ha vist atre eixemplar,
que achen visitat los Reys
á un trasto que estant cansat;
pero aso ho atribuim
á sa prudència y bondat,
y tan sols per cumpliment
nos ha volgut convidar;
qué et pareix , tenim rahó
pera poderse queixar,
y pera desafiarlo,
y rendir á foc y sanc ?

Pat. Mare , pensemo millor,
no fem algún disbarat,
que les coses ben pensades,
de presis se han de asertar;
en la mehua esquena crien,
y pasen allí tot lañ
totes les rates penades
que caben en deu millars;
á la nit les cridaré,
(que elles denit allí están)
y els diré veniu así,

les de mes antiguetat,
mireu que no fasau falta
al encarrec que yo os fas,
y sino hu feu com os mane,
ninguna menentrará,
y anireu á pendre el frech
per eixos oliverals.
Demá anireu á Valencia
volant , sen teniu de entrar
per la Plasa de la Seu,
á Casa de la Ciutat,
mireu , prengau bé les señes
de lo que estic manant,
y encara que algu encontreu
no tingau que preguntar,
una volta dins busqueu
la Sala Capitular,
repareu , y allí boreu
un rat que está colocat
damunt de un Escut de Armes,
y es el que ix de tart á tart,
ell es el mes verdader,
no el del Portal del Real,
y li direu de part mehua,
que tinga la gran bondat
de pasar al Micalét,
y darli un sonrojo gran,
dienli , que te pocs modos,
y que se está treballan
la querella contra ell,
que no perque viu ; y está
plantat en mich de Valencia,
y perque es veu festechat
de la terra , ha de llevarnos
el dret que á natros nos cap,

y

Ty sino respon acort,
ferí Causa Criminal. **Esp.** Si, filla, empareix molt bé.
AUDI Que li pareix del parer,
no es cosa que convindrá? **Pat.** Pués amanaro membach,
y la resposta que torne,
en latra segona Part.

P.B.D.L.Y.M.

Imprimase : Cano Manuel.

En Valencia : En la Imprenta de Miguel Estevan y Cervera,
Baxada de San Francisco. Año 1802.